

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

11. Quinam humanis legibus tenea[n]tur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

hereticum exteriorem, etiam omnino occultum in excommunicationem incurere, quod idem Theologi tradiderunt; non autem hereticum interiorem. Nam Cardinalis. *Clem. 1. de usu. in principio q. 3.* post Matthæum aperte docet voluntatem, si ad opus non peruenit, ab Ecclesia non puniri. Sic etiam *Clem. 1. de penis. q. 3.* idem tradit Hostien. *c. mulieres. de sent. excom. idem Alberi. Iurifconsultus p. 2. statuto. q. 168. Salice. in l. 1. si, qui cum telo. c. de sic. ex Bal. in l. si quis dicam vapere. c. de Episc. & Cleric. & hæc sententia colligitur ex iure ipso canonico. cap. sicut tuis. de simon. habetur. Ecclesia non iudicat de occultis: item c. erubescant d. 32. *Dem secretorum cognitor, & inde ex est; idem c. si quando 15. q. 6. consuluisti. 2. q. 5. c. si omnia 6. q. 1. c. Christiana 32. q. 5. idem in l. cogitationis. ff. de pœni. ubi dicitur, cogitationis pœnam nemo patitur.**

Ad argumēta verò respondemus. **Ad primum** negamus in ea Clementina vetari actus simpliciter internos, sed quosdam affectus animi, qui tanquam causæ, & origines actus externos solent inficere; & proinde ex actibus externis tanquam ex affectibus solent esse nobis noti, & comperti ad sententiam de ipsis ferendam. **Ad secundum** dicimus in eo cap. *Commisissa. de electione,* legem esse conventionalem, quam vocant, inter Ecclesiam conferentem beneficium parochiale, & inter eum, quem ad Beneficium admittit, & eligit: & ideo potest Ecclesia constituere, ne is, qui ad Beneficium promovetur, faciat suum, nisi habeat voluntatem ascendendi intra annum ad sacrum Sacerdotium. **Ad tertium** dicimus, esse inter scriptores quæstionem, in cap. *Dolentes de celebratio. Missarum,* ubi statuitur, ut officium diuinum attentè, studiosè, & deuotè recitetur; An imperetur interior animi attentio, & deuotio, an verò solum exterior, ita ut solum sit interdictum opus externum, quod impedit studiosam, attentam, & deuotam recitationem, aut cum ea pugnat, ita ut simul consistere nequeat. Sunt enim duæ opiniones, ut suo loco dicemus: quidam putant satisfacere Ecclesiæ præcepto, de precibus horarijs studiosè, attentè, & deuotè recitandis, eum, qui etiam voluntariè in varias cogitationes distractus diuinum officium persoluit, dummodò tamen interim dum recitat, non doceat, disputet, confabuletur, legat, scribat, vel aliquid opus exterius simile exequatur, & obeat, cuius opinionis fuisse. Durand. 4. d. 15. q. 12. *num. 6. Anton. p. 3. tit. 13. c. 4. §. 3. & 8. Medi. de oratione q. 15. Ioan. Andr. cap. dolentes, de cele. missa. Gerson. p. 3. de vita spirituali lect. 4. corol. 2.* Sed opinio est aliorum, quæ magis ipse probò, in eo capite prohiberi voluntariam mentis distractionem internam, & non solum externam: quod docent Gab. in *Cano. missæ, lect. 62. lit. l. Mai. 4. d. 12. q. 7. in argumentis contra concl. 4. Cai. in sum. ver. festinã violatio. Dot. li. 10. de inst. q. 5. ar. 1. conclus. 7.* Et tunc ad argumentum **respondeo**, in eo cap. Præcipi actum interiorem, tanquam alioqui iure naturali debitum externo operi, quod imperatur. Nam si preces ad Deum fundimus, precationis ipsa vis, ratio, & natura poscit, uti attentè, piè, & religiosè precemur: Ergò merito Ecclesia proximè, & per se directò imperat, ut diuinum officium persoluamus, ac deinde præcipit, ut debito modo preces ipsas recitemus, quem videlicet modum precationis natura, & conditio postulat. **Ad quartum respon-**

demus, excommunicari eos, qui hoc, vel illud docuerint, qui dixerint, crediderint. Sed hoc verbo, crediderint, comprehenduntur ij, qui nutu, vel signo aliquo externo expresserint sententiam fidei contrariam: Vnde meritò tria genera personarum referuntur: Qui dixerint, quod pertinet ad sermonem. Qui docuerint quod ad doctrinam spectat. Qui crediderint, quod attinet ad mentis assensum, sed nutu aliquo, aut signo, quamuis nullis verbis expressum. Non igitur hærefis simpliciter interna, & solum mente concepta, excommunicatione afficitur. **Ad quintum** argumentum dicimus, Romanum Pontificem posse relaxare vota, & commutare, quamuis sint interna: Sed cum eorum relaxatio, aut commutatio petitur, vota ipsa sunt nota Pontifici, quæ antea actu interiori erant Deo nuncupata. **Item**, omne votum factum est Deo: Romanus autem Pontifex tanquam Christi Domini Vicarius ius habet, & potestatem id relaxandi, & commutandi, ut suo loco dicitur. **Ad sextum**: cum Ecclesia iubet annuam culpam confessionem, non instituit ipsam peccatorum confessionem, sed prescribit tempus, quo facienda est ea peccatorum confessio, quam Christus Dominus instituit: præcipit enim, ut quisque peccata sua quotannis sacerdoti confiteatur; at confessio, quæ est à Christo Domino instituta, debet esse integra omnium peccatorum, & ideo confessio, quam iubet Ecclesia, comprehendit etiam interna, quoniam nihil aliud imperat Ecclesia, nisi, ut quotannis semel peccata confiteamur: deinde verò quod confessio ad interna peccata pretendatur, id ex iure diuino, ex Christi scilicet institutione descendit. **Septimum** argumentum diluimus negando idem esse iuris de reseruatione peccatorum, quod est de lege: nam cum Ecclesia crimen aliquod reseat, subrahit tantummodò materiam, à qua alioqui poterat sacerdos absolueret: subtrahit autem materia, eo ipso, nulla est reseatuati criminis absolutio, quæ legitimam, & subiectam materiam requirit: at verò lege aliquid prohibere, & præcipere, est iurisdictione vti, nimirum ius dicere in populos, vel homines nobis subiectos: & ea vetare, vel imperare, quæ cognoscere, & iudicare, ac punire possumus. Iurisdicatio igitur, quam exercemus in alios, requirit, & postulat causæ cognitionem, ut quis, vel absolui tanquam innocens, vel tanquam reus condemnari, & puniri possit, & proinde lex humana actus simpliciter internos imperare, aut prohibere nequit: alioqui enim posset in eos inquirere, & poenis debitis animaduertere.

Cap. XI.

Quinam humanis legibus teneantur.

PRIMO queritur, An Princeps legibus à se conditis teneatur? *S. Tho. 1. 2. q. 5. a. 5. ad 3. facillè videtur se expedire ab hac quæstione: distinguit enim, quod attinet ad vim legis dirigentem, Princeps suis legibus teneatur: quod verò ad vim legis cogentem spectat, suis legibus solutus est:*

& ideo

& ideo concludit, Principem in foro conscientie, & in iudicio Dei, debere suam legem seruare; non tamen lege compelli ad poenam subeundam. Vnde Romanus Pontifex suas Constitutiones non seruans, peccare quidem poterit, non tamen excommunicationem ipso iure latam incurere. Pari modo Rex infamiam non contrahit, quamuis peieret contra leges. Ex quo Cai. 1. 2. q. 96. a. 5. ad 3. Soc. lib. 1. de iust. q. 6. a. 7. conel. 3. & alij tanquam certum tradiderunt, Principes legibus a se latis in foro conscientie alligari.

Sed profectò hæc questio difficilem habet explicatū. Nam si Princeps suis legibus oblitur, id ideo erit, vel quia Deus, vel Ratio naturalis, vel Populus cum sibi legis textu, & vinculo obligauit, vel quia Princeps lege sua voluit se ipsū adstringere. In primis certe à Deo hæc obligatio non ponitur: nā fingamus lege Principis aliquid constitutum, cuius diuinum ius nihil penitus meminerit: Nec potest à iure naturali hæc obligatio exoriri: ponamus enim legem esse à Principe latam de re nihil ad ius naturale pertinente. Nec populus item potest Principem sibi obligare, & obstringere, cum sit Populus legis potestati subiectus. Denique, Princeps nequit sibi ipsi imperare, quoniam nemo sibi imperat: ergo nec lex potest legislatores, & Principem tenere.

Porro quædam in iure Ciuili traduntur, ex quibus liquido constare potest esse Principem suis legibus solutum: nam in l. Princeps ff. de legibus, & Senatus consultis, planè dicitur: Princeps legibus solutus est (& subiungitur): Augusta autem ius legibus soluta non sit, Principes tamen eadem illi privilegia tribuunt, quæ ipsi habent, & l. si de re sua, ff. de receptis arbitris, habetur, Iure sua nemo potest esse arbiter, neque iudex, neque enim imperare sibi, aut prohibere quicquam potest, Et in l. ex imperfecto ff. de legibus, & fidei commissis, dicitur, Ex imperfecto testamento legata, & fidei commissum Imperatorem vendicare, inuerecundum est. Decet enim tantam maiestatem seruare leges, quibus ipse solutus esse videtur. Item, in l. instituta, quibus modis testamenta infirmantur, ad finem habetur: Diuus Severus, & Antoninus sapienter rescripserunt: licet, inquit, legibus soluti simus, aut amen legibus viuimus, & l. ex imperfecto c. de Testamentis, ait Alexander Imperator. Ex imperfecto testamento, nec Imperatorem hereditatem vindicare posse, sepe constitutum est, licet ius imperij solemnibus iuris Imperatorem soluerit: nihil tamen iam proprium imperij est, quam legibus viuere. Et l. Digna vox. c. de legibus, & Constitutionibus, postquam dictum est, decere Maiestati imperatoriam profiteri se legibus alligari, subditur: & reuera maius imperium est subdere legibus principum. Vnde Iulius Capitolinus scripsit de Pertinaci Imperatore in Vita ipsius, in hunc modum: quod aperte professus sit nullius se adiutorum hereditatem, que vel adulatione alicuius delata esset, vel iure perplexa, vi legitimi heredes, & necessarii priuarentur. Et addidit in Senatu: sanctus est P. Censorum Republicam obtinere, quam ad diuitiarum curam, per discrimina atque dedecorum vestigia peruenire. Hæc ille Imperator prudenter, & sapienter. Ex quibus omnibus, vtriusque iuris interpretes colligunt, Principem teneri quidem legibus naturalibus & diuinis; suis tamen constitutionibus esse solutum. Sic Felinus in c. Canonum, de Consi. nu. 31.

At verò S. Tho. 2. q. 98. a. 5. ad 3. videtur, has omnes leges interpretatus, dicere Principem esse suis

legibus solutum in eo, quod pertinet ad poenam legis perferendam: nō tamen in eo, quod attinet ad vim legis dirigentem.

In hac itaque Controuersia quædam sunt explorata, & certa apud auctores, in primis, Principem in omni contractu vel quasi contractu inito cum quolibet priuato homine sibi subiecto obligari alteri, cum quo contractum init: id quod communi consensu tum ciuili, tum canonici iuris doctores tradiderunt. Cynus in l. Digna vox. c. de legibus, & Constitutionibus. Baldus, & Paulus Castrensis in l. Princeps ff. de legibus, & Senatus Consultis, Abbas, & Ioan. Andr. in c. 1. de Probationibus. Idem Ratio naturalis conuincit: nam cuius cum Principe contrahens vi contractus ei obligatur: sed contractus non potest ex altera parte vim habere, & ex altera prorsus vi carere ne ex vna parte claudicare videatur. Item, relatorum eadem est ratio; ergo si vi contractus, Princeps sibi obligat ciuem, cuius quoque sibi Principem obstringit. Nam in contractu vel quasi contractu inter Principem & ciuem, Princeps potius habet rationem priuati hominis, quam publici. Secundo etiam, illud constat apud omnes, quandocumque statuta sunt populi, Ciuitatis, Collegij, vel Comunitatis, singulos ciues ea tenere: nam communitas est persona quædam ficta, & singuli sunt priuati quædam personæ, membraque totius communitatis, & proinde singuli eiuusmodi statutis tenentur, & ideo quod totum Collegium Monachorum, vel Canonicorum, vel Clericorum, vel Scholasticorum statuit, eorum singulos tenet. Tertio etiam conuenit inter omnes; Quandocumque statuta aliqua condit tota communitas, eis etiam teneri eum, qui toti Communitati præest, quoniam communitatis præfectus, quamuis eo ipso, quod præest, habeat ius, & auctoritatem conuocandi, & primo loco sedendi, ac primum suffragium ferendi: nihilominus tamen toti communitati in vnum congregatæ subijcitur. Sic enim præest solet Canonicorum Collegio Decanus, siue Præpositus.

Huius igitur questionis cardo in eo vertitur: An Princeps sit solutus suis legibus ad totum populum latis? quod est dicere, An legibus reuocatorum, quæ toti populo Christiano indicuntur, Romanus Pontifex teneatur; & an Imperator suis quoque legibus imperatoris, & Rex constitutionibus Regijs? Dux sunt opinioniones; vna docet eum teneri, ita vt si eas leges non seruet, se peccato commaculet; quamuis poenas legis à se constitutas minime subire, & perferre cogatur. Hanc opinionem sequi videntur Caiet. 1. 2. q. 96. a. 5. ad 3. Soc. lib. 1. de iust. q. 6. a. 7. quamuis meo iudicio à cæteris re nō dissentiant, sed verbis. Altera opinio Principem legibus solutum esse contendit. Ita sentiunt vtriusque iuris interpretes: quæ sententia quibusdam magis videtur cum iure scripto, & Ratione ipsa congruere. Cum iure quidem; nam ex legibus paulo ante citatis perspicue constat, nequaquam suis legibus Principes teneri. Cum ratione verò, quoniam lex non fertur nisi ad subiectos legislatori ciues, vi facit colligi potest ex cap. quod auctem, de penitentis, & remissionibus, & cap. A nobis, de sententia excommunicat. Præterea, par non habet imperium in parem, ergo sicut Princeps

non potest vi legis succedentem sibi principem ligare, ita nec seipsum. Accedit id, quod dicitur in l. si de re sua, ff. de receptis arbitris; *Nemo imperare sibi ipsi, aut prohibere quippiam potest.* Insuper Romanus Pontifex habet auctoritatem à Christo, non à populo, ergo non potest humana potestate alligari. Obijciens, saltem ceteros principes, ut Imperatores, & Reges omnem suam potestatem à populis accepisse: contra hoc inquirunt, vrget argumentum: nam populus sese auctoritate sua abdicauit, eamque transfudit in Regem, vel Imperatorem: ergo lex Imperatoria, vel Regia populum quidem tenet, principem verò non item. *Fateor itaque principem esse suis legibus solum quatenus ipse leges sunt: neque enim princeps sibi imperat, aut sibi præcepta, vel leges dat; sed iure naturali (quod ipsa æquitas, & honestas rationis præscribit) princeps suas leges seruare debet: & hoc non est principem suis legibus alligari; sed iure naturali debere id facere; quod ipsa æquitas, & honestas rationis postulat.* hoc enim est quod docuit S. Thomas, principem suis legibus ex honestate rationis obstringi: *Quapropter existimo Sotum, Caietanum, & alios in hac parte nihil, aut parum dissentire à iuris peritis: nam hi nihil aliud volunt nisi leges principis, ut ipse sunt leges, eum non tenere: illi verò contra volunt principem suis legibus ligari, non vi ipsarum legum, sed ex æquitate, & honestate rationis.* Nam recta ratio præscribit, ut seruet princeps leges, quas condit: ita ut graue peccatum non contrahat, si eas non seruet; at ex honestate rationis decet principem id facere, quod lege sua imperat, ut suo exemplo alios inuitet, alliciat, flectat & moueat, ac ne quispiam possit occasionem arripere perfringendi legem. & quia lex eo ipso, quod est iusta, decet maximè principem, ut iuxta eam viuat, quamuis ad eam seruandam vi ipsius legis in interiori foro minimè cõpellatur. *Obijciunt his, quæ hæcenus dicta sunt aliqui nonnulla. Primum illud vulgatum, & tritum: Patere legem, quam tu ipse tulisti; & illud: quod quisque iuris in alterum constituit, eo quoque ipse debet vti: item, quod tibi non vis, alteri ne feceris; id quoque Christi Domini Matth. 23. *Alligant onera grauiora, &c. Respondemus, his omnibus locis solum ostendi, debere Principem quadam naturali æquitate, & honestate rationis suas leges seruare, non tamen eis ita teneri, ut si non seruet, graue peccatum semper incurrat, quale nimirum priuati contrahunt: nec enim qui contra naturalem honestatem rationis agit, eo ipso propterea sese graui peccato obstringit. Item, supra dicta omnia in contrarium obiecta locum habent, cum Princeps contractu, vel quasi contractu seipsum alteri obligat: tunc enim legem pati debet, quam tulit, & ius quod constituit, seruare.* Christus Dominus cum dixit: *Alligant onera grauiora, & importabilia, & imponunt ea super humeros hominum, &c. de Scribis, & Phariseis loquebatur, qui hoc factitabant: Princeps quoque debet iuxta naturalem æquitatem, & honestatem rationis onera alijs imposita mouere eo modo, quo potest. Secundo obijciunt: Princeps est Reipublicæ pars, est enim ipse caput, & membrum præcipuum; at pars debet cum toto cõuenire. Respondet, partem etiam esse familiæ partem, & Dominum quo-**

que: & tamen pater, aut Dominus non tenetur ijs præceptis, & legibus quibus familia: sic etiam Princeps legibus latis ad populum, minimè alligatur. Certè Arist. 3. ethic. ca. 9. testatur, legem esse inter æquales, nimirum inter ciues, & Regem esse legibus solum, sicut nec Dominus, nec pater familiæ legibus adstringitur. Tertio obijciunt id, quod in Instit. habetur, Populū scilicet transfuisse suam potestatem in Principem: sed verosimile est ita transfuisse, ut erat antea penes populū, sed quādo penes populū erat, singuli lege lata à populo tenebantur: ergo semper sibi eam populū referuauit, ut singuli legibus obstringantur. Respondet, in ea quodam fuisse sententia, ut dicerent, ante Vespasianum omnes Imperatores fuisse legibus subiectos ita ut primus ipse fuerit, in quem hoc beneficium populus contulerit, ut suis legibus solueretur; & deinde hoc idem tribuere cõsueuisse cæteris Imperatoribus iustis, & bonis. Cæterum hoc aperte pugnat cum eo, quod dicitur in l. Princeps, ff. de legibus, Principem Augustum tribuisse, ut ipsa quoque soluta esset legibus; sed præter Imperator: ergo sicut Imperator potuit Augustum soluere legibus, ita etiam poterat & seipsum.

Dicendum itaque est, (quod deduci potest ex Dione historico libr. 53. & Strabone libr. 15. Geographiæ) Augustum obtinuisse anno, quo victus est ab eo M. Antonius, ut esset penitus suis legibus solutus; quod deinde cæteri Imperatores habuerunt, siue id Augustus sibi per tyrannidem assumpserit, siue concessu, & auctoritate populi impetraverit, siue sua id auctoritate constituerit assentiente, & adulate populo. At, inquit, Equum opus erat, ut Augustus id obtineret atque decerneret, si ex natura rei ipse Princeps suis legibus solutus esset? Respondet, id Augustum meritis constituisse; ut aperte constaret, quo pacto tota populi potestas esset in Imperatorem translata: potuit enim populus ita transferre, ut sibi hoc vnum referuaret; sicut etiam cum Reges creat, potest, si velit, eos ea conditione sibi præficere, & tunc Imperator, & rex suis legibus teneretur; & ideo declarauit Augustus non sic in ipsum populi auctoritatem esse traductam, sed ita, ut legibus esset solutus, & liber: quod deinde imitati, & secuti sunt Reges etiam ij, qui Christianorum populis, & rebus publicis dominantur.

Secundo queritur, An Episcopi, & cæteri similes Ecclesiarum Antistites statutis à se conditis alligentur? Hanc quæstionem agitauit Ioannes Andreas in cap. Qui licet, de Regulis Iuris in 6. Dug sunt sententiæ: prima docet eos teneri, quamuis lege non compellantur ad penas subeundas. Exemplum sit; Statuto interdicit Episcopus Clericis aleæ ludum, alioqui si luserint, ipso facto sint excommunicati: ipse deinde contra suum statutum ludit alea; peccat quidem Episcopus, at tamen in excommunicationem non incidit. Huius sententiæ auctores aliquos citat Ioannes Andreas loco prædicto; atque hoc illi probare nituntur tribus argumentis. Primum, quia supremi Principis proprium est, ut suis sit legibus solutus: hoc enim ipsi Principi, non alijs tribuit ius Ciuile in legibus supra citatis. Deinde, quia iure communi constitutum est, ut inferiores Prefecti & Magistratus suis statutis alligentur. Postremo, quoniam Episcopus

statutum

statutum condit, quatenus personam publicam gerit, at verò vt priuatus homo, vna cū cæteris suo statuto tenetur. Altera opinio quæ dicit non teneri; est Ioannis Andree loco citato: quod hac ratio- ne probat, quia sicut Princeps suis legibus est solutus, cum nemo sibi ipsi possit imperare; sic neque Episcopus suis potest statutis alligari, alio- qui sibi ipsi præciperet. Deinde, sicut prior Epi- scopus non potest posteriorem suis statutis con- stringere, cum par non habeat ius in parem, ita nec seipsum potest.

In hac controuersia primò mihi videtur dicē- dum, fieri potuisse, vt inferiores Principes suis Constitutionibus tenerentur, quoniam potestatem à supremo Principe habent: ac potuit supre- mus Princeps decernere, ne essent suis constitu- tionibus soluti: & hoc est, quod prima opinio docebat, eos vi iuris communis suis statutis esse subiectos. Verum ego cum non videam, vbi nam sit hoc iure cōmuni sancitum; propterea secun- dō dicendum existimo, eos quoque suis statutis solutos esse, adeò, vt si contra fecerint, graue pec- catum in foro conscientie non cōtrahant; quam- uis ea ex quadam rationis naturali æquitate, & honestate seruare debeant. Et proinde nō parum inferiores Principes à supremo principe distant: nam supremus tenetur legibus iuris diuini dun- taxat, & naturalis, & solutus est toto iure cōmuni à se, vel ab alio sibi pari constituto: inferiores verò principes soluti sunt statutis suis, vel aliorū sibi parū, & æqualium: at verò tenentur, & iure naturali, & diuino, & cōmuni humano scripto.

Tertiò queritur, An ij, qui non sunt legisla- toris potestati subiecti, eius legibus, vel statutis teneantur? quod est querere, An externi, hoc est, ad- uenæ, & peregrini, quos passim vtriusq; iuris do- ctōres appellant forenses, statutis vel legibus al- ligentur, quibus stringuntur incolæ, & subditi ei- us? Hanc quæstionem disputant ciuilibus iuris in- terpreses in l. cunctos populos. C. de summa Trinitate, Cy- nus, Dinus, & Bartolus, Salicetus, Pontificij iuris doctōres in c. A nobis 1. de sententia excommunic. Inno- centius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Anchara- nus, Antonius Butrius, Abbas, & Felinus. Item Syl- uester, excommunicatio. 2. num. 5. 6. 7. 8. Angelus excom- munitio 1. q. 10. Communis omnium est sententia, eos legibus, vel statutis minimè teneri, ea ratio- ne quod legislator ius, & potestatem in externos non habet, quisque verò ratione originis suæ est potestati principis subiectus. Nam ciues origo, manumissio, allectio, hoc est, euectio ad honorè, vel dignitatem ciuitatis, vel adoptio facit, vt dicitur in l. ciues. C. de incolis, lib. 10. Incola est, qui aliunde veniens, siue alibi ortus hic domicilium col- locauit. l. ciues. C. de incolis, lib. 10. & l. Pupillus, §. Inco- la, ff. de verb. & rerum significat. Municipem facit, aut natiuitas propria, vel paterna; aut manumissio, vel adoptio. l. Municipem, ff. ad municipalem.

Est tamen animaduertendum, Aduenæ, & pe- regrinos aliquando ligari legibus principum, vel statutis populorum ratione delicti in loco com- missi: nam ob delictum alicubi patratum, interdum quis iurisdictioni, & potestati alionæ subij- citur: vt si peregrinus quippiam furetur, tenetur lege, & statuto, & punitur poena eo loco in fures constituta, s. licet ratione de foro compet. c. 1. q. 2. q. 1. q. 2. q. 1. q. 2.

C. Vbi de criminibus agi oporteat. Item, nonnunquam externi statutis, vel legibus tenentur, ratione rei quam alicubi possident: vt si quis extra patriam suam habeat vinea, oliueta, vel domos, vnde coram eo iudice debet agere actor, in cuius prouin- cia, vel loco sita est res litigiosa. l. Actor. C. Vbi in re actio, c. 1. Forma, §. si verò, ff. de censibus. Glossa in cap. Sa- ne, de foro competenti. Præterea, ratione domicilij, siue habitationis in loco, vbi commorantur: ali- quādo enim Aduenæ, & peregrini extra patriam domicilium habent; & ita Clerici Beneficia ha- bentes subiiciuntur statutis Ordinariorum in lo- cis, in quibus ad commorandum, & residendum iure, & lege compelluntur: & potest quis in duo- bus locis domicilium habere, si vtrobiq; æqualiter se collocasse videatur, ff. Ad municipalem, l. Af- sumptio, §. Filius, & Gloss. in c. Dilectus filius, de rescriptis.

Insuper externus contractum, vel quasi contra- ctum cum aliquo faciens in locis, vbi contrahit, obligatur. Vnde in eo loco contraxisse quisque creditur, vbi, vt solueret, aut responderet, sese obligauit. l. contraxisse, ff. de actionibus, & obligationibus. Viatores, & peregrini statutis, & morib⁹ eorum, per quorum loca transeunt, vel ad quorum loca veniunt confestim recessuri, profecturive, non subiiciuntur nisi ex causis supradictis. Sed dubiæ quæstionis est, an Viatores teneantur ijs legibus, statutis, vel cōsuetudinibus, quæ seruantur circa ieiunia, & abstinentiam, & delectum ciborum, & circa obseruationem dierum festorum in locis, per quæ transeunt, vel ad quæ veniunt. De hac quæ- stione breuiter Abbas in c. consilium, de obseruatio. iei- uniorum, & Gloss. in c. qua contra, d. s. c. illa. d. 12. Ab- bas generatim dicit eos teneri, vnde, inquit, peccant Catholani in Sabbato comedentes carnes in his locis, ad quæ veniunt, quamuis in ipsorum patria edere soleant. Nam in c. illa. d. 12. habetur, in ad quamcumq; sorte Ecclesiam ve- neris, eius morem serua: si cuiquam non vis esse scandalum, nec quenquam tibi. & c. quæ contra. d. s. dicitur, nulla ciuis, vel peregrini libidine violetur cōsuetudo in loco recep- ta. & c. consilium, de obser. ieiuniorum. legimus, iure Episcopum posse præcipere, vt consuetudo in patria recepta obseruetur ab omnib⁹. At Glos- sa citata distinguit; aut viator venit ad locū com- moraturus ibi, & tenetur legib⁹ receptis in loco: aut venit cōfestim recessurus, & nō tenetur: quia non sortitur forum in eo loco, vt habetur in l. heres, §. proinde, ff. de iudi. Existimo dicendū, ratione scan- dali, & offensionis vitandæ, teneri viatorem legi- bus receptis in loco, ad quem venit, etiā si recessu- rus sit: secus non teneri, nisi ibi moraturus sit.

Sciendum quoque est, eos, qui literis dant ope- ram, & scholastici vocantur, esse quodāmodo ex- ternos in eo loco, vbi literarum studijs inctibunt. De quibus illud vnum in præsentī dicimus, eos, quod pertinet ad crimina, iure cōmuni subesse iurisdictioni Episcopi ciuitatis, vel Rectori Aca- demie, siue gymnasij. Gloss. in Authen. C. ne filius pro pa- tre. Horat. de primi. Schola. c. 64. Sed cōsuetudine, quod ad Professores, & Magistros spectat, Magistratus ciuitatis solet esse eorū iudex in criminibus. De- niq; vsu receptum est alicubi, vt Episcopus sit iu- dex; quum Scholasticus est clericus, cum verò laicus, iudex est magistratus ciuilibus: consuetudo gymnasij est vbiq; seruanda: vt ait Iulius Cla- rius, l. 5. senten. recep. in pract. crimin. q. 35. n. 23. At Scho-

laſtici ſubijciuntur, quod attinet ad Sacramenta neceſſaria, Ordinario loci, vbi literis nauant operam: Quòd verò pertinet ad ſacramenta non neceſſaria, ſuo Epifcopo ſubieſti ſunt: quòd ſit, vt ad ordines promoueri non poſſint abſq; ſui Epifcopi facultate & literis dimiſſorijs, ac ita etiã eorum vota, & iuſurádum nec cõmutari, nec relaxari poſſunt ſola auctoritate Epifcopi eius loci, vbi literas addiſcunt, vt ait cum alijs Sylueſt. *domicilium nu. 2. & 3.* Milites verò poſtquam militiam ſubijciunt belli Ducibus, & eorum ſtatutis: more tamẽ videtur eſſe receptũ, vt in omni crimine, quod admiferint, à belli Ducibus puniantur. Iulius Clari. *lib. 5. recep. ſentem. praſt. crim. q. 35. n. 2. 4. & q. 38. nu. 4.* Vagantes huc, & illuc, qui nullibi domicilium habent, ob crimina commiſſa, in quolibet loco, vbi inueniuntur, puniri poſſunt. *Gloſſ. in l. 1. c. 7. bi de criminibus agi oportet,* quam ait Couaruias eſſe communi conſenſu receptam; quamuis ipſe putet eſſe remittendos ad locum, vbi delictum commiſerunt, vt ibi puniantur, in *practicis. queſt. ca. 11. num. 7.* Iulius Clari. *lib. 5. recep. ſentem. in Practic. criminal. q. 39. nu. 7.*

Quartò quaeritur, An vſu rationis carentes, legibus teneantur. Conuenit inter omnes: neq; legibus adſtringi, nec teneri poſſe: ratio eſt, quia nõ imperamus, niſi ijs, qui præcepta intelligere, & eis parere poſſunt: & obedientia eorum eſt, qui vſu rationis, & voluntatis ducuntur.

Primum tamen id obijciunt, quòd infantes, & paruuli ſepultura ſacra in loco diuini interdicto priuantur, à ſacris item arcantur, ergo tenentur legibus interdicti. *Reſpondeo,* Interdictũ eſſe duplex, locale ſic dictum, quo certus locus ſacris interdicitur; & personale, quo certis hominibus, vel toti Collegio, aut Communitati interdicitur facrorum vſus: *Ob delictum enim capitis,* vel tota aliqua vniuerſitas hominum, vel certus locus diuini interdicti ſolet: & tunc interdicto tenentur etiam paruuli: nõ quòd infantes contra leges interdicti delinquant, ſi ſacris interſint: ſed quòd peccent ijs, qui ad ſacra ipſos admittunt, nam ob capitis crimen meritò priuantur bonis Eccleſiæ. Innocentes enim nonnũquam propter fontes, & nocentes pœnas perferre coguntur. *Secundò obijciuntur:* Infantes lege ſacri baptiſmatis tenentur. *Reſpondeo,* baptiſmum habere vim & legis diuinitus conſtituæ, & remediũ ad gratiam, & vitam cœleſtem conſequendam neceſſarij. Adulti ad baptiſmum ſuſcipiendum cõpelluntur, tum ratione præcepti, tum ratione remedij: Infantes verò præcepto, & lege baptiſmi minimè tenentur; ipſis tamen eſt neceſſarius baptiſmus tanquam remedium ad gratiam, & vitam æternam aſſequendã. Vnde ſi ſacro baptiſmate non abluantur, illi quidem non peccant, quia legem vel præceptũ non violant, à peccato tamen originis nequaquam mundantur, & proinde in cœleſtem patriam non recipiuntur.

Quintò quaeritur, An Conſtitutio Pontificia generatim, & in vniuerſum lata teneat quoq; ipſos Romanæ Eccleſiæ Cardinales? hanc quaſtionem latè tractauit Alba. de Cardin. *q. 42. prinũ. 13.* *Quæſtio eſt de ijs Conſtitutionibus Pontificijs, quæ Bullæ vocantur, & quæ ab ipſo Pontifice con-*

duntur Cardinalium cõſilio. *Rurſus hæc quaſtio intelligitur de odijs, & pœnis: nam certum eſt in ijs, quæ in fauorem, & bonum Cardinalium cedunt, ad eos quoque Conſtitutiones Pontificias extendi. Duæ ſunt opinioniones; Prima negat eos cõprehendi Conſtitutione generatim lata: quia Romanus Pontifex Conſtitutiones condit vna cũ Collegio Cardinalium, ita vt ipſe, & Cardinales conſtitutiones, & leges ad ceteros ferre videantur. Præterea, eos Romanus Pontifex, cũ Conſtitutiones ſancire ſoler, fratres appellat. Ita ſenſerunt Hoſtien. Io. Monachus, Pet. Anchar. c. 1. de ſchiſma. Barba. c. In noſtra, de reſcrip. Oldrad. conſ. 293. Roman. conſ. 498. Laſ. conſ. 117. volũ. 4. Secunda opinio docet eos cõprehendi quando id, quod conſtitutione vetatur, eſt per ſe malũ, aut erat aliqui iure communi interdicitum, vel quando, quod imperatur, eſt per ſe bonum, aut erat aliqui communi iure decretum. Id tradidit: vt Archidiaconus, Ioannes Andreas, Dominicus, & Felinus, quos citat Alba. de Cardin. *q. 42. prinũ. 13.* eo vniõ argumento permoti: nam cõprehenduntur Cano. in c. Si quis ſuadente. 17. q. 4. & Canone in ca. Omnis vtriuſq; ſexus de Penit. & remiſſ. c. Pro humana. de Homic. in 6. & cap. Nemo deinceps de elect. in 6. & Extrauag. Inuincibilis, de elect. inter communes. & Extrauag. Excommunicamus, de ſent. excommunic. inter cõmunes. Item, in c. Canonum de conſtitutionibus decernitur, Canonis ſtatuta ab omnibus obſeruari debere. Item, quia Cardinales, Regulis Cancellariæ alligantur, quod latè oſtendit Ludouicus Gomezius in eorum Regularum protimio, *q. 4.* Niſi quantum in ijs, in quibus Cardinales, vel iure cõmuni, vel iure nouo expreſſo vel more, & vſu Curie expreſſitur: Felin. in c. ad aures. de reſcrip. dicit Franciſcum Pavinum Auditorẽ in Rota referentẽ, in Rota iudicatum læpẽ fuiſſe Cardinales generalibus Romanorum Pontificum cõſtitutionibus alligari. *Anmaduertendum eſt,* Doctores conſuſe hanc quaſtionem tractare: nõ enim quaſtio eſt, an Cardinales cõprehendantur Canonibus, vel Conſtitutionibus generalibus iuris communis, hoc eſt, quæ in iure cõmuni præſertim antiquo cõtinentur: his enim cõprehenduntur: item cõprehenduntur Canonibus, vel Conſtitutionibus generalibus editis à Concilio generali. *Quæſtio ſolum eſt,* An cõprehendantur Canonibus, vel Conſtitutionibus quas cõſilio ipſorum Pontifex ponit, & condit. Vnde non quaeritur, An teneantur Conſtitutionibus Concilij Tridentini, aut aliorum Conciliorum generalium: An ligentur Conſtitutionibus generalibus, quæ in corpore iuris canonici cõmunis continentur: Quare ſoluti non ſunt iure cõmuni circa multitudinem beneficiorum, circa præſentia aſſiduam, qua in ſuis Eccleſijs Antifites cõmorari, & aſſe debent: ſoluti nõ ſunt Canonibus iuris cõmunis, de ſimonia: ſoluti nõ ſunt legibus ſeruãdi ieiunia indiſta ab Eccleſia, & dies feſtos, & ſacros; diuini officij præces recitandi, annuam peccatorum cõfeſſionem quotannis faciẽdi, Euchariftiam in Paſchate ſuſcipiẽdi, & alijs huiusmodi Conſtitutionibus. *Quæſtio igitur eſt de Conſtitutionibus quas cõdit Pontifex ipſorum cõſilio. Exiſtimo autem* Cardinales non teneri Conſtitutione generali edita contra Clericos, vel contra beneficiarios, vel cõtra eos, qui dignitates vocantur: quoniam etiã cardinales*

nales sunt Clerici, sunt beneficiarij, sunt dignitates; habent tamen aliquid singulare, & eximium in quo præcellunt. Vnde vt comprehendantur, solet addi. *Clerici beneficiarij, cuiuscunq; status, conditionis, & dignitatis sint.* Item, si Constitutio vniuersim condatur cõtra Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, non puto ea ligari Cardinales, etiam si sint Episcopi, vel Patriarchæ. Præterea si lex feratur de re, siue materia aliqua, in qua Cardinales specialibus gaudent priuilegijs, nõ tenentur ea lege vniuersè lata, quoniam lex generalis non adimit & abrogat priuilegia peculiariter alicui cõcessa, vt est cõmunis opinio. Item, si constitutio generatim cõprehendat curiales, non protenditur ad Cardinales. Sed quid dicendum, si Summus Pontifex constituat, vt omnes, qui Ecclesiasticos redditus habent, soluant certum subsidium, siue pensionè ad impensas, quæ sunt in debellandis Christiani nominis hostibus. Alb. ait, ea constitutione teneri Cardinales, nisi excipiantur, sed non alligari ijs cõstitutionibus, quibus interdiceretur aliquid contractus absq; certa solenni formula, si damnaretur solum ad euitandas fraudes; at id nõ videtur satis firma ratione comprobare: nõ Cardinales debent in contractibus à fraudibus procul abesse, & nõ est, cur suspecti nomine fraudis haberi non queant. Probabilis igitur est opinio Hostiensis, in constitutione generali Pontificia, quod attinet ad pœnas, & odia, non comprehenduntur Cardinales nisi exprimantur. An comprehendantur generalibus regulis Cancellariæ, dubiæ quæstionis est. Sarnen. in *proemio regular. q. 4.* & super regulam Cancellariæ *de infirmis resignan. q. 3.* affirmat eos comprehendendi, & citat pro se Felinum, & Franciscum Pauinum. Sed Mandosius super regulam *eundem de infirmis. q. 2.* negat eos comprehendendi; idem autem ipsum sentierunt Ancharanus, & Romanus, vt ait Sarnensis, & hoc est probabilius, & verius: quoniam, vt dixi, generali constitutione Pontificia nõ continentur, nisi exprimantur: siue hoc sit, quia, vt ait Hostiensis, Cardinales cum Pontifice cæteros omnes iudicant, siue quia Pontifex, non creditur eos velle comprehendere generali sua constitutione, nisi cum id exprimit.

Sextò quæritur, An Augusta, vel Regina legibus teneatur? Ratio dubitandi est, quoniam in *l. Priscos, ff. de iure Fisci*, Augusta dicitur habere eadem priuilegia, quæ habet ipse Princeps. itè, Augusta censetur eadem persona, quæ Princeps: at Princeps solutus est legibus, ergo & Augusta. Ac verò in *l. Princeps ff. de legib. plane* dicitur: *Augusta licet legibus soluta nõ est, Principes tamen eadem illi priuilegia tribuunt, quæ & ipsi habent.* Dicendũ itaq; est Augustam legibus teneri, beneficio tamen Principis legibus esse solutã. Vnde expressè nonnunquam eam leges excipiunt.

Septimò quæritur, An Græci, & Oriëntales clerici more Græcorum viuentes, teneantur Canonibus Latinorum Constitutionibus? Abbas in *c. Canonum, de Constitutionibus*, hanc quæstionem proponit, & lectore mittit ad Gloss. in *dijl. 20. c. de libellis*, sed certè eo loco Glossa strictim, & cursim quæstionem tractauit. Augustin. Beronius *c. Canonum, de constitutionibus. nu. 197.* hanc quoque quæstionem mouet, & tandem concludit, eos teneri. Idq; probat ex eo, quòd Ecclesia vnũ corpus constituit, cuius ca-

put est Christus Dominus, & summus Christi Vicarius, qui est Romanus Põtifex, cuius est præesse cunctis, & cuius auctoritate, & potestate omnes tanquam Christi oues reguntur, atq; gubernantur, Canones & decreta Ecclesiæ confirmantur.

Sed profectò in hac re distinguere nos oportet; non enim idem est, quærere, an Græci, & Oriëntales clerici latinorum constitutionibus teneantur: quod an Romani Põtificis potestati subiecti sint: nam iure diuino, hoc est, institutione Christi, Romani Pontificis tanquam supremi in terra Christi Vicarij potestati subditur, vt suo in loco dicam inferius: sed quærimus, an Canones in Latina, & Occidentali Ecclesia generatim constituti, & decreti, Græcos etiã, & Oriëntales clericos teneant: nam etsi vnũ tantum sit Christi ouile, & vnus supremus ipfius Christi Vicarius, nempe Romanus Pontifex, qui totius ouilis sibi commissi curam habet, nihilominus tamè decerni, & constitui Canones, & ferri leges possunt ad Latinos tantum, & Occidentales clericos, nõ ad Oriëntales; quia cum feruntur, & constituuntur hi, aut illi Canones, vult Pontifex expressè, vel tacitè, vt Occidentales, non Oriëntales clericos teneant. In primis igitur, iure Canonico cõmuni, quo Ecclesiæ Latinorum vtuntur, multi Canones antiqui continentur, quos ediderunt generalia Concilia eo tempore, quo Græci, & Oriëntales clerici nõdum erant à Latinis separati, & diuisi: & huiusmodi Canonibus, tum Græci, tum Latini tenentur per se: nam ex accidenti fieri potest, vt Græci, & Oriëntales soluti sint, quoniam apud ipsos vsu, & consuetudine multi Canones sunt, vel ex parte abrogati, cum tamè eos Latini adhuc more, & vsu retineant. Deinde, dubitari non potest, quin apud Græcos, & Oriëntales multa sint, vel vsu recepta, vel etiam iure antiquo communi introducta longè contraria his, quæ apud Latinos iure, vel vsu antiquo seruantur. Hinc etiam Græci ab ipsis vsq; Apostolorum temporibus sabbatum perinde ac Dominicam diem piè, ac religiosè colunt: ex ijs, qui sunt matrimonij vinculo adstricti, aliqui ad ordines promouentur: filij presbyterorum ordinibus quoque initiantur: ter aut quater quotannis quadragenarium ieiunium seruant: in priuilegijs Apostolorum ieiunium non suscipiunt: ante sacros ordines Lectores tantum Clericos præficiunt, non Ostiarios, non Exorcistas, non Acolythos: aliter diuinas præces recitant, aliter diuini officij pensum exolunt: in fermentato pane sacrum Christi corpus cõficiunt: ijs, quos presbyteri sacri baptismatis aqua proluunt, confirmationis sacramentum ministrant: Eucharistiam paruulis etiam infantibus præbent: multa deniq; alia, tum in Missarum sacrificijs faciendis, & offerendis, tum in sacramentis conferendis vel etiam suscipiendis obseruant, cum tamen longè alijs ritibus, moribus, & institutis vtamur. Demũ negari non potest, post diuisionem Græcæ Ecclesiæ, & Oriëntalis à Latina plures extare in Latinorum Ecclesia Canones editos, qui duntaxat ad commune Latinorum bonum tuendum, & retinendum constituti sunt, nimirum de conseruandis Latinæ Ecclesiæ legibus, decretis, moribus, institutis, ac ritibus: & huiusmodi canonicis cõstitutionibus Græci minimè tenentur:

tales sunt plerique Canones editi de electione, praesentatione, promotione, & ordinatione Clericorum, de concessione, institutione, erectione, vnione Ecclesiarum, & beneficiorum, de simonia, de sententia excommunicationis, de suspensione, interdicto, irregularitate. Sunt ergo, vt dixi, Graeci, & Orientales Romano Pontifici, vt summo Christi Vicario iure diuino subiecti, vnde eis ius dicendi, leges, & constitutiones ac praecipua dandi, potestatem, & auctoritatem habet, sed eo iure, & potestate non semper vtitur, nec ad eos leges ferre creditur.

Cap. XII.

Quo iure Clerici sint ciuilibus Principum legibus soluti adstrictiue.

PRIMO quaeritur, An Clerici sint iure diuino soluti legibus ciuilibus Principum. Nemini dubium est eos esse à ciuilibus Principum Constitutionibus exemptos, & liberos; sed quaestio est, quo iure soluti sint, diuino, an naturali, an humano scripto; quod si humano scripto, num ciuili, an vero Pontificio, & Canonico. Duæ sunt opiniones; vna eos docet esse exemptos, solutos, & liberos à ciuilibus Principum statutis iure diuino, & naturali; Quam sententiam existimo esse iuris canonici interpretum, eam enim habent Innocent. Hostien. cap. 2. de maior. & obed. Gloss. in c. si Imperator d. 96. in verbo disuti, & in c. quamquam de cens. in 6. in verbo diuino: Ioan. Andr. Dominic. Archidia. Anchar. Franchus in c. quaquam de cens. in 6. Abb. Felin. Deci. Butrius in c. Ecclesia Sanctae Mariae de constit. Cardin. in c. perpendimus, oppos. 7. de sent. excom. Rota in antiquis decis. 10. de consuet. Auzerius Clem. 1. de offic. Iudicis ord. vers. ad quaestionem. Roman. in singul. 419. Rochus Curtius in c. xii. de consue. Rebuff. in concordatis. Rub. de protest. Quam sententiam multis argumentis comprobant.

Primo ex diuinis scripturis arguunt Genes. 47. Ioseph, cum totam Aegypti terram Regi obligasset, & tributariam sive vestigalem fecisset, Sacerdotum terram excepit, quam voluit esse liberam & 1. Esdrae 7. excepti sunt Sacerdotes, & Leuitae à lege soluendi tributa Regi Persarum; & Psal. 114. dicitur, Nolite tangere Christos meos; hoc est, vnctos meos; at Clerici tales sunt: Deo enim consecrantur, & Matth. 17. Cum obijceretur Apostolis, quare censum Augusto Imperatori, sicut caeteri, non pederent, & cum Christus Dominus interrogasset Apostolos, Reges terrae, à quibus accipiunt tributum, & censum, à filiis suis, an ab alienis? dicenti Petro, ab alienis, intulit ipse Dominus, ergo liberi sunt filij; vt autem non scandalizemus eos, tolle, & da pro me, & te: Christus igitur exceptit à censu soluendo, & se ipsum, & Petrum, cui suam Ecclesiam gubernandam commiserat. Numerorum quoq. 18. dicit Deus, se tradidisse Sacerdotibus decimas, vt ipsi ei in Altari inseruirent, ergo Clerici hoc ipso, quod sunt rebus sacris, & diuinis addicti, à ciuili Principum potestate eximuntur. Deinde argumentantur ex iure Canonico, nam in c. quamquam de cens. in 6. planè dicit Bonifacius VIII. Clericos, & eorum bona, non solum humano iure,

sed etiam diuino à potestate ciuili eximi, & liberari; Idem deducitur ex cap. non minus de immunitate Ecclesiae vbi Pontifex in Concilio Lateranensi ait, vt deterioris conditionis, sub eis (videlicet sub laicis) Christianis, Sacerdotum videatur, quam sub Pharaon fuerit, qui diuine legis notitiam non habebat. Ille quidem omnibus alijs seruituti subiectis, Sacerdotes, & possessiones eorum in pristina libertate dimisit; Et ex cap. si Imperator d. 96. vbi habetur; Domino institente ad Ecclesiam pertinere Clericorum, & Ecclesiarum gubernationem, & curam, & paulò post dicitur, non à legibus publicis, non à potestatibus saeculi, sed à Pontificibus, & Sacerdotibus omnipotens Deus Christianae religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari; & discuti. Hoc idem docere videntur multa c. quae habentur in c. futuram 12. q. 1. & in c. conuenior. 23. q. 8. & c. continua 11. q. 1. Item in Historijs legimus apud Rufinum lib. 1. c. 2. Histor. Eccles. à quo accepisse videntur. Greg. lib. 4. epist. 75. Nicolaus I. in epist. ad Michaelem Imperatorem, & Sozomenus li. 1. suae Historiae c. 10. cum libelli essent oblato Imperatori Constantino Magno, in quibus ad eum accusationes de se habebantur aduersus Episcopos, Constantinum respondisse, ad se non pertinere de huiusmodi causis sententiam ferre. Quia solus, inquit, Dei iudicio referamini; Postremò idè ratione confirmant, nã si solum, inquit, iure humano scripto Clerici essent immunes, & liberi à potestate ciuili, possent Principes extorere, vel ex parte Clericorum immunitatem abrogare; hoc autem maximum Ecclesia detrimere asserret; ergo verisimile est, Christum Dominum eodem iure, quo suam Ecclesiam instituit, Clericos Ecclesiarum ministros, à ciuili laicorum iurisdictione excepisse. Haec sunt primae sententiae argumenta.

Alteri sententia negat, Clericos exemptos esse à ciuili laicorum potestate, iure diuino in ipsis, quae ad temporalem gubernationem spectant, affirmat tamen liberos esse, & immunes iure canonico, & non solum ciuili: sic Medina de rebus restituendis quaest. 15. Victoria relect. 1. de potest. Ecclesiae quaest. 6. pro. 2. Sorus in 4. d. 25. quaest. 2. artic. 2. conclus. 3. 4. & 5. Ledelma in 4. part. 2. q. 20. artic. 4. versio. Hefitabis. concl. 2. & 3. Palacios in 4. dist. 25. dist. 3. concl. 3. Salon 2. 2. quaest. 67. art. 1. controu. 1. conclus. 4. Bannes 2. 2. q. 67. art. 1. Covarru. in practico q. cap. 31. num. 2. versio. prima conclus. & lib. variat. resolut. 2. cap. 20. Nec hi tantummodo Doctores ita senserunt, sed etiam quidam alij scriptores cum ipsis conuenire videntur, inter quos citat Covarruias Petrum Ferrariensem in practico de confess. §. plenum. Aleiato in cap. cum ab homine de iud. Innocent. cap. 2. de mai. & obed. potuisset citare Henricum Gandauensem; Quamuis ego nihil tale lego in Aleiato, & Innocentium video scripsisse, Clericos exemptos esse, vel Imperatorum priuilegio, vel potius iure diuino, vel saltem pontificio, etiam Imperatoribus minimè requisitis, & Henricum inuenio dicentem in quodlib. 9. quaest. 21. Habent Clerici immunitatem exactionum secularium statuta Papae, & Imperatorum, vbi de iure diuino, nihil dixit, nihil affirmavit, nihil negavit. Huius secundae sententiae auctores, eam multis rationibus probare conantur.